

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dem pošljana:

Vse leto f. 4.
Pol leta „ 2.
Četrt leta „ 1

Pri oznanilih in tako tudi pri „slanicah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za veče črke po prostoru

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnah na Starem trgu in v Namski ulici in v prodajalnici G. Likarja v Semenških ulicah h. št. 10.

Dopisi naj se pošiljajo vredništvu, naročnina pa opravniku „Soča“, dr. g. Andreju Tabaj-u Via Canonica N. 8 v St. Roku v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavcom in drugim nepremožnim se naročnina sniža, ako se oglase pri opravištvu.

Kako bomo rešili domovino in narod?

Edini smo vsi v tem, da moramo ljubiti domovino in sveto ji služiti. Čut domovinske ljubezni nam je vsadil v srce Stvarnik sam. Ljubezen do domovine nam je postavil za dolžnost v četrti zapovedi. In ko je Bog sam prišel na svet, je imel tudi on domovino, narod, katerega ni nikdar zapustil, mej katerim je živel, kateremu je služil do smrti. Ljubil je domovino tudi on, solze britke je pretakal nad zaslepljenim mestom, od katerega je bila odvisna osoda judovskega naroda.

In mi se le čudimo, ko vidimo katoličana, ki mora živeti po nauku in zgledu Kristusovim, katoličana, kateri posebno v naših časih ne ve in ne čuti, kaj je ljubezen do domovine, kateremu se ni nikdar srce ogrelo s čistim ognjem domovinske ljubezni. Ako zavestno zanemarljivo domovino in krati rodnim bratom naravne pravice, smatramo takega za grešnika, kateremu ne bo odpuščeno nikdar, ako se ne spokori.

Nismo pa vsi tako edini, ako se vpraša, kako moramo ljubiti domovino. Da jo moremo ljubiti za Bogom, o tem smo vže govorili. Kdor stavi narod na d Boga, je pogan.

Zdaj pa hočemo v kratkem še marsikaj razložiti, kako moramo Slovenci v naših časih in okoliščinah delovati, da si ohranimo prvi in najdraži naravni zaklad — jezik in narodnost.

Pred vsem bodimo prepričani, da nam ni rešitve kaker le v Avstriji. Ko bi se Avstrija strla, bi pripali ali Italiji, mogoče tudi Nemčiji — in bilo bi po nas; ali pa Rusiji; ta bi nam pa prvič zatrla sveto katoliško vero, dru-

gič bi nas skušala še jezikovno porusiti, kar dela z vbogimi Poljaki. Držimo se tedaj zvesto in krepko avstrijskega orla. Za Avstrijo je Slovenec pretil vže dosti krvi in je bo še. Z vso odločnostjo in pravično jezo ločimo se od takih, bi bi hoteli priporočati kak drug evangelij, kaker ga slišimo od svojih škofov, ali pa nas hoteli ogrevati za mogočno, veliko carjevo Rusijo!

Drugič bodimo varčni pa delavni. Dozdaj smo preveč kričali, preveč praznovali, premalo delali. Kdor hlapčuje, se klanja gospodarjevi volji. Najprej moramo tedaj skrbeti, da bomo lastni gospodarji na slovenski zemlji. K temu treba najprej varčnosti. Kdor zapravlja in pohaja, se mora zadolžiti in zemljišče zastaviti, katero pride prej ali kasneje v upnikove roke. Upniki pa, ki Slovincu denar posojajo, so večinoma tujci. Z rastočim dolgom tedaj prehaja slovensko zemljišče čedalje bolj v tujeve in judovske roke. Tako nas žalibog skušnija uč, da si tujec vedno bolj vtrjuje tla na Slovenskem. Se zida kaka lepa palača — zida jo tujec, se proda kak star grad — kupec je tujec, se nasadi velikansk vinograd — nasadil ga je tujec.

Varčnosti so Slovence zadnjih let odvadila najbolj nakatera društva, katerih namen je bil prav za prav gojiti domovinsko ljubezen, buditi narodno zavest. Sém spadajo neredkokrat čitavnice sè svojimi upravljivimi veselnicami, plesnimi zabavami, gledališkimi predstavami, s pevskimi vajami, ki kmeta in rokodelca stanejo toliko dragega časa, ki hišnega očeta tolikokrat izvabijo iz kroga domače družine.

Napravljajo se večkrat po Slovenskem iz-

leti, slavnosti, katere domovini več škodujejo, nego koristijo. Lepo je sicer, ako se snide iz slovenskih pokrajin zbor 100-200 narodnih pevcev; kako se srce topi domovinskega čuta, kako se dviga duh! A če bi se premislilo, da morda večina takih pevcev obstoji iz bornih kmetakih in rokodelskih sinov, ki so morali za dva tri dni opustiti delo ter izgubiti zaslužek, da vrh tega še drugo zapravijo, bi se najbrže previdniše postopalo pri snovanji takih vesellic in se več oziralo na vbožnost našega ljudstva. Sploh naša društva bi morali tako prevstrojiti in vravnati, da bi kmeta in rokodelca ne odvrčala preveč od domačega ognjišča in od dela. Slovenci nismo milijonarji. Mi smo narod, kateremu je Bog dal zemljo, ki krije bogatih zakladov; da pa te izgrebemo, moramo delati. Delo je naš delež. Pred vsem smo Slovenci kmetijski narod. Moramo tedaj vse tako vrediti, da kmetu vcepimo ljubezen do kmetijstva, rokodelcu do obrti. Ne vabimo ga v kroge višega stanu, ne dajamo mu priložnosti, da se navadi živeti, kaker ni po njegovem stanu. Kraj, kaker ga mora vleči srce, bodi domača družina, ne pa čitavnica na gostivni, ne veselice, ne izleti.

Tožimo večkrat, da se slovenski živelj posebno po mestih ne more vdomačiti. Da temu zlu v okom pridemo, privadimo kmeta in rokodelca na varčnost, na delavnost; kmet naj se prej očisti dolga, da bo posestnik v pravem pomenu. Ko se bo rokočelec, ko se bo kmet vspel do neodvisnosti, do blagostanja, ko bo začel gotovino nabirati, potem še le se bo naselil v mestu. Po drugi poti ne pridemo nikdar

LISTEK.

Kako se ljudje pozdravljajo.

Stavil bi, da prvo, ko dobiš „Sočo v roko, pogledaš v njeno pozemeljsko nadstropje, radoveden, ali ti vže spet kaj prinese o „krvavem stegnu“. Jaz pa menim, da ne kaže vedno le govoriti o „krvavem stegnu“, ker nazadnje bi našem listu izrekli še „Soča od krvavega stegna“. Bog nas vari kaj takega!

Imamo pust, Trobentači in škripači poščejo zdaj svoje zarjavle bombardone in piščali, da jih spet zlikajo in zglasijo. V mestu se navadno pleše soboto zvečer po čitavnicah, kazinih, kabinetih itd. do pete ali šeste jutraj; ob sedmi gre gospoda spat, vstane pa ob eni popoldne in gre iskat maše — k godbi na Travnik. Po deželi se pa pleše navadno v nedeljo zvečer do pondeljka jutraj; spi se potem cel pondeljek — ob enem počiva pa tudi pikon in lopata za vratmi. Naše čitalnice navadno oživijo o pustu. Letošnji pust ima pri nas „besedo“ tudi gospa influenza ali influents. Enemu in drugemu je stopila v glavo, v vrat, ali v nogo, da se mu nič prav ne zijubi plesati. Najhujša influenza po deželi je pa menda — revščina.

Pust je imel od nekdanj svoje muhe. Vsako leto nam skuha kako debelo. Kaj smo zvedeli te dni iz nemškega Gradca? Kaker morda vže veš, je Gradec poln starih gospodov, ki so po trideset, štirideset let cesarja služili. Taki dobijo na stare dni, kaker se reče, svojo penzijo. Lepo življenje! Konec meseca pridejo k c. kr. kazi, da pcvlečejo svojih 100, 200

ali še več goldinarjev, poleg tega odstrižajo še kak kupon, in tako so priskrbljeni za en mesec; drugi mesec ponovijo isto itd. Ne gre slabo takim gospodom. Dela pa nimajo drugega, kaker brati časnike, pohajati, kaditi itd.

Tem gospodom tedaj — kdo bi se čudil — je nedavno padlo v glavo, kaj, ko bi se pri pozdravljanju odpravilo odkrivanje s klobukom, ter bi vsi pozdravljali in odzdravljali — po vojaško s roko ob glavo. Dobišek pravijo bi bil trojen. Prvič manj sitnosti, drugič se ne bo pokrivalo mazalo in trgalo, tretjič ne bo nevarnosti, da bi se človek prehladil. (Vedeti moraš namreč, da gospojske učene glave se rade potijo.)

Nekateri hočejo celo trditi, da ta moda je prišla vže v Gorico. No, pa molčimo, da kdo ne sliši...

Da rečem kar naravnost: ne bila bi slaba ta moda, posebno za tiste, ki nosijo, kaker jaz, cilindar. Res sitno je ta lonec vedno odvdigati in potiskati na glavo, ko hodi človek po mestu. Pa še nekaj. Vedno prijemanje za klobuk zamaže okrajec in ga pohabi; ni pa grše spake pod solncem, kaker klampast cilindar. Pa tudi drag je cilindar — 6 forintov — niso šale! Zatorej živelja graška reforma! Če se ne bo treba odkrivati, bomo nosili en cilindar vsaj deset let!

Če bi bil še živ Tone Martinov spod Vignja, bi gotovo tudi njemu nad vse vgajala ta reforma. Bil je namreč s pozdravljanjem prav radodaren. Odkrival se je ne le gospodu nuncu, ampak vsakemu človeku, da je le imel kaj gospojskega na sebi. No, na deželi, kjer je morda enkrat na mesec srečal kakega škrijca iz mesta, je vže še šlo, ko je pa prišel

nekdanj v Trst, je na vsak korak srečal gospoda; odkrival se je naprenehoma na desno in levo, dokler mu niso roke vpadle. „Ti presneta gospoda, da te je Bog toliko dal!“ se huduje ter zgobje klobuk pod pazduho in hodi cel dan gologlav po Trstu.

Po vojaško bomo tedaj pozdravljali in odzdravljali. No, saj bomo pa tudi res kmalu vsi vojaki: eni v liniji, drugi v rezervi, tretji v deželni brambli, pa v črni vojski itd. Ni tedaj prav in pošteno, da se začnemo tudi pozdravljati po vojaško?

Ker pa vže govorimo o tem, znalo bi te mikati, kako so se ljudje pozdravljali v starih časih in kako se dandanes pozdravljajo po raznih krajih sveta.

Začeti moramo, kaker se razume samo ob sebi, z Judi. Ko je Jud stopil v hišo svojega znanca, se je prvo slišalo iz njegovih ust: Šalóm leká, kar bi bilo po našem: Zdrav! Ali pa je privoščil: Bog bodi s tabo; blagoslovljam te (vas) v imenu Gospodovem. Potem pa je navadno povprašal, kar se pravi po starojudovski: šaal lešalom, mi bi rekli: kako gre kaj? Ni pa ostalo pri golih besedah; ampak pritisnil je ob enem prijatelju poljub na ustne ali pa na brado. Kaker tedaj vidiš, ni bilo z lepa konec vseh ceremonij. Kdor je imel silo, ni rad pozdravljaj; zatorej je tudi Jezus Kristus opominal svoje učence, ko jih je pošiljal v svet pridigat, naj na poti nikogar ne pozdravljajo.

Kaj pa še le, ko je obiskal ali srečal podložnik svojega gospoda ali kraju! Pred vsem se je globoko pripognil pred njim; neredkokrat se je kar vrgel na zemljo ali na kolena; ako je jezdi, je skočil z osla (stari Judje, kaker morda vže veš, niso jezдили konj, kaker le na vojski). Potem je pa poljubil ali ugo ali kolena, ali roko, kaker je bila oseba, ki jo je

do kake veljave po mestih. Naši sinovi bodo večno le „hausknehti“ po gostinjah, naše hčere pa sluzabnice, k večnemu kuharice pri mestni gospodi.

Delavnost bi priporočali pa ne le kmetu in rokodelcu, ampak tudi dijakom. Skušnja uči, da dandanes naši dijaki po srednjih in višjih šolah preveč časa potratijo s politiko in praznim kričanjem. Dijaku, naj se baha še tako za narodnjaka, se svet smeje. Najboljša narodnost dijakova je, da se pridno uči, da politiko pusti na stran, da se vadi v mišljenji. Ko bo svoje izpite sijajno opravil, ko si bo priboril mesto v družbi, ko bo stal na lastnih nogah, potem naj pokaže svojo narodnost. Res sicer, da se Slovenci tudi pri javnih službah večkrat prezirajo, a menimo vendar, da kdor se odlikuje, kdor vstraja, si vendar prej ali kasneje pribori častno, neodvisno mesto, tako da mu ni treba zatajevati lastnega prepričanja.

Žalibog, koliko dijakov je zadnjih let šlo z Goriškega na vsučilnice, in kako malo jih je prišlo do konca študijev! Drugi se pa klatijo leta in leta po svetu in slednjič obsedejo v kakem kotu kot pisarji ali dijurnisti, križ sebi in drugim, a neredkokrat tudi v pogubo narodu, katerega kvarijo in demoralizujejo s svojim breznačelnim, kruhoborskim pisateljevanjem! Vbogi narod, vboga domovina, kateri njeni sinovi tako služijo!

Toda dosti za zdaj. Drug pot še kaj.

Kako bi se ljudskim učiteljem pomagalo.

Z dežele 29. jan. 1890.

Učiteljsko vprašanje sili na dan. „Nova Soča“ in „Soča“ ste mu dali nekaj duška. Prav. Ljubo ali neljubo — resnica je, da učiteljsko vprašanje glede izboljšanja plače res biva, torej z njim se moramo baviti in tudi zanimati se, ker sega globoko v narodni žep. Veseli nas, da je „Soča“ odkrito priznala obupno gmotno stanje sedanjega učiteljsstva — a veselji nas tudi drugo njeno resno, bistveno vprašanje: „od kje pa vzeti, ako se ima povišati učiteljsstvu plača?“

Ljubezen do naroda in nesebičnost naših prijateljev in nasprotnikov nam je porok, da nam priznajo: Vbogemu našemu itak od davkov in naklad atlačenemu ljudstvu ne kaže več nalagati novih jarmov. Torej se mora po drugi poti učiteljsstvu pomagati.

Mi bi svetovali za zdaj to: zmanjšati število učiteljev. Ali bi pa ne trpela potem izobrazba naroda? Prepričani smo, da ne. Otrok ima dovolj, da zna brati, pisati in računati. Družega ne potrebuje. Ker pa tudi duhoven toliko zmore, učitelji naj bi se nastavili samo tam, kjer sploh duhovca radi velikega stanovskega dela ali bolehnosti ne more otrok podučevati. Duhovnik ne more radi stanovskih dolžnosti imeti toliko ur kakor redni učitelj, torej dobival bi manj plače — a s svoto teh ostankov povišala bi se lahko plača zmanjšanemu številu rednih učiteljev. Tako bi bile družine učiteljske srečnejše. Ker bi pa

pozdravljal, bolj ali manj imenitna. V poznejših časih so imeli Judje navado, da so pri pozdravljanju polagali roko na prsi, in so tudi višemu, ki so ga srečali, ognili se s poti. Ko so se pa poslavljali od značca ali prijatelja, so mu navadno vse dobro priželeli na pot. Tako beremo, da je stari Tobija svojega odhajajočega sina in njegovega spremljevalca blagoslavljaj: „Bog, ki stane v nebesih, naj vaju vodi po dobri poti in njegov angelj naj vaju spremlja.“

Kaker tedaj vidimo iz tega, je bilo judovsko pozdravljanje dolgo in okorno. Neko skrivnost si pa vendar lahko pojasnimo iz tega. Kaker znano, imajo Judje velik nos. Jaz si ne morem tega razlagati drugače, kaker da se jim je zdebilil od samih poljubov. „Salom leka“ na desno, „šalom leka“ na levo, poljub Izaku, pa poljub Jakopu brez kraja in konca — ta vedna telovadba in pritikanje je moralo nos, o katerem trdijo učenj, da je mej vsami udi najbolj občutljiv, vkrčiti in povečati. Take vidimo zdaj Jude — z izboknjonim nosom. Podedovali so ga od svojih pradedov.

S tem pa nisem še končal. Pozdravljajo se ne le Judje, ampak tudi kristijani in pagani. O teh pa drug pot. Za danes boš gotovo mi pritrčil, ako izrečem h koncu željo: Bog nas obvari — judovskih poljubov!

tedaj tem večna množica sili v učiteljski stan, malo bi se strože izbirati ne le po njihovem znanju, ampak tudi moralnem obnašanju.

Ko se razgovarjamo o izboljšani učiteljske plače, ne smemo pozabiti tudi druge resnice. Učitelji študirajo le štiri leta in dobivajo poleg tega redno stipendije, in vendar hočejo proti mirni pobotnici 600 for. na leto; mej tem, ko tisti, ki hoče vstopiti v duhovski stan, mora 12 let študirati, in 8 let na gimnaziji ne dobiva redno nobene državne podpore, a po dvanajsetletnih študijah dobi ravno toliko kot učitelji.... a še polovico tega mora projsčiti po vsaj vedno pripravljen, da mu kateri sarnodjak od togoti in iz „Jere“ ne bruhne v obraz, da „kari ljudstvo“. Torej primerčnost in pravica zahteva....

Tudi učiteljice so se oglasile za povišanje plače. Trde, da celo mnoge navadne rokodelke dobivajo boljše plače, kaker učiteljice. Mi pa trdimo, da nima dekla in njih toliko dobrote, kolikor žrtvuje za podpre in vzdrževanje izobraževališča ženskoga. Ne malo učiteljice so poroče ravno tedaj, ko se izurijo v podučevanji. Zato je žensko izobraževališče za mnoge zavod, da se lože in boljše posamezne gospojke nemože. Nečemo pobijati, da so te boljše suproge in matere kaker bi bile sicer, vendar kritica se godi davkoplačevalcem. Naklade, ki jih kmet za to izobraževališče plačuje, so pravzaprav „dota“, ki jo je primoran plačevati tujim otrokom, mej tem ko svojim otrokom komaj vsakdanjega kruha more preskrbeti. Nekdo je rekel: „Če nimamo drugega, imamo po tem izobraževališči vsaj sreden žensk stan“. Bod, vendar godi se krivica kmetu; še večja bi se pa godila, ako bi se jim plača zvišala.

Mi na deželi gledamo in čutimo bedo slovenskega ljudstva; tako tudi učitelji. Toda te bede se ne prekrije z nekaterimi „sijajnimi, do belega jutra trajajočimi veseljicami“! Bog daj, da bi se učiteljem zboljšalo stanje, a ne da bi se še bolj segalo v narodni žep!

Dopisi.

Iz Kanala dne 3. febr. — (Požar v Logeh pri Kanalu.) V soboto 1. t. m. po 4. p. p. je nastal ogenj o hlevu Presen-ovem v Logeh. Zgorel mu je cel in tudi hiša je še procej poškodovana. Škode ima 1370 gl. Ke. je pa bil baje na hlevu ie za 400 gl. in na hiši za 600 gl. zavarovan, dobil bo, kaker sem blišal, le 370 gl. odškodnine. Zgorel je pa tudi hlev mlinarju Žbogar-ju. Tudi ta ima več nego 1000 gl. škode in trpeti jo bo moral sam, ker ni bil zavarovan.

Namen tega sporočila pa je posebno omeniti Kanalske prostovoljne požarne straže. Pa odkritosrčno povem, da ne vem, kaj bi rekel, ker naj bi jih še tako pohvalil, je vse premalo. Komaj se je v Kanalu zvedelo, da v 3¼ ure oddaljenih Logeh gori, je bila požarna straža z brzigo, katerej je predsedojnik straže, g. Anton Križnič, lastna dva konja vpregel, vže na poti. Da v kratkem povem, te straže zasluža je, ako sta le dva hleva zgorela, in ne cela vas. Posebnega priznanja pa so vredni: predstojnik g. Ant. Križnič, A. Kofol, P. Sovič in A. Valentinčič.

Zasluga je tem večja, ker je straža prostovoljna, ker so stražniki večinoma vbogi rokodelci, ki svoje življenje v nevarnost postavijo, ne vedé, ali bo jim kdo vsaj obleko, katero pri takem delu pokvari, odškodoval. Tudi obnašanje r. k. žandarmerije je bilo pri tej priliki po vsem prav hvalevreden. Občinarji iz Bodreža, Avé in Ročinja so tudi pokazali pravo krščansko ljubezen do bližnega.

Kar pa ni hvale vredno, je to, da županstva, v katerih okrožji je Kanalska požarna straža vže koristila ali bi vtegnila v prihodnje koristiti, ne žrtvuje izvzemši Kanalske, nič za obstanek te straže. Mislim, da bi moralo županstvo Kanalsko nekaj več, a ravno tako tudi Ročnjasko, Avško, Anhovsko in Deskelesko županstvo z majhnim letnim doneskom poskrbeti za orodje, obleko in tudi za stražnike. Kajti veliko posestnikov le ni zavarovanih in tudi tistim, ki so zavarovani, se vsa škoda nikoli ne povrne. Torej požara se je treba vselej bati, in zato je požarna straža neobhodno potrebna.

Iz Vipolž v Brdih 3. februarja. — Bljšajo se občinske volitve Šmartno-Kojsčanske županije, katera obstoji iz osmih katastr. občin t. j. Šmartno, Kviško, Brestje-Verhovlje, Krasno, Vedrjan, Višnjevik, Kozana in Vipolže. Te občine imajo čez 4900 prebivalcev. Voli se 24 starse in 12 namestnikov. Se ve, da je županstvo preobširno; zato je pri volitvi težko priti do sporazumljenja, kajti vsaka občina hoče zase voliti, kar pa ni mogoče. Poslednji dve dobi je bil velik volilni boj, in sicer zaradi prevelike agitacije. Plačavalo se je in napivalo, tako da marsikateri volilec ni mogel na volilni kraj, in

gotovo je, da se ni vestno volilo. Moj nasvet bi bil ta-le: vsaka katastralna občina naj odhere navadno število vestnih možakov; nikar pa ne lučati agitatorjev, ki delajo liki komarja o poletnem času: ko se nam bliža, bronči — muj muj! dokler se ne vsee, potem pa ne pozna več muj! ampak pije kri. Torej gosp. volilci, dne 24., 25., 26. in 27. t. m. pojdite na volišče v Šmartno ter oddajte glas po svoji vesti za poštene možake, in ne poslušajte komarjev, da vam ne bodo krvi pili. Ako boste vestno in pošteno volili, boste napravili pravo starešinstvo, katero pa izvoli tudi poštenega župana. Držite se mojega nasveta in videli boste, da bode prav!

S Tominskega, 3. februarja. Hvala Bogu!

tako sem vskliknil, ko sem prečital zadnjo „Sočo“; premirje je tedaj sklenjeno in za njim mora priti tudi mir; tako je prav, to mora razveseliti vsakega Slovenca, če mu sploh še srce bije za narod in njegov blagor toliko v njegovem duševnem, kaker tudi gmoatnem oziru.

Vendar moj namen danas ni dalje o tej stvari pisati, saj se je o tej za nas tako žalostni zadevi vže preveč pisarilo, govorilo in blišalo; ampak nekaj drugega je, kar mi je danas stisnilo pero v roke. Kaker je bilo čitati, je vlada sklenila ali prav za prav vojsko ministerstvo hoče, da se zgradi na državne stroške nova železnica po Furlaniji; pa tudi Vipavci želijo in prosijo, da bi se tudi za nje kaj storilo. Kaker je bilo v Vašem zadnjem listu čitati, so zbrani župani Vipavske doline sklenili, posebno peticijo odpaslati ministerstvu in drž. zboru, da bi se od Logatca pa do Gorice napravila železnica. Mi hribovci ne bodemo zavidali ne Furlanom ne Vipavcem in jim tudi ne bodemo nevošljivi, če vdobe vsak svojo železnico; ali vlada bi morala tudi za nas kaj storiti. Kaker se bliši, je Predelska železnica, za katero smo tolikokrat prosili in za katero so se tudi naši poslanci večkrat potegovali, splavala po Soči, in sicer iz — strategičnih razlogov; vojaki je tedaj nošejo, ker bi bila skoraj prav ob meji. Govori se sicer, da se misli mesto Predelske železnice zgraditi druga železnica črta in sicer od Loke preko Idrijo in dalje čez Sv. Lucijo in od tod do Kobarida in do italijanske meje. Ali pr. boče tudi kedaj prišlo do tega, je drugo vprašanje. Zato bi pa jaz za enkrat kaker v neko nadomestilo za našo hribovsko železnico nekaj drugega predlagal, da se stori za nas. Vsak, kedor pozna naše hribe in jih je tudi obhodil, mora priznati, da nam še tu in tam primanjkuje pravih cest in sicer pred vsem občinskih. Mi imamo sicer nekatere skladovne ceste, ktere so napravili tukajšnji trije sudnijski okrajji; vdobili smo za to podpre od dežele vsako leto in tudi od države vže večkrat; ali pri nas ne leže vse vasi ob skladovnih cestah, ampak nekatere so daleč v stran; in te si morajo spet, če hočejo imeti kaj dobička od skladovne ceste, občinske poti napeljati do skladovne ceste. Ali ti stroški so postali skoraj vže neznosni, ko je treba prvič zgraditi in potem vzdrževati te občinske poti, potem pa še donasati doklade za vzdrževanje skladovnih cest. Posebno cesta od Tomina po Idrijski dolini in do kranjske meje požre vsako leto mnoga denarja. Ker so vže vojaške oblasti spoznale to zadnjo cesto kot vžno v stratežnem oziru, tedaj kot cesto, ki je za celo državo velikega pomena; zato bi bila naj gorečnejša želja vseh tukajšnjih probivavcov, da bi država sama sprejela to cesto v svoje oskbovanje. Naš državni poslanec, kaker se dobro spominjam, je vže nekaterikrat opozoril vlado na veliki pomen te ceste in tudi priporočil ter predlagal, da bi ta cesta postala državna; in ker ima v kratkem spet priti v obravnavo letošnji drž. proračun, zato željno pričakujemo, da bode poslanec storil svojo dolžnost, kaker druga leta, in spet vladi pojasnil naše razmere, težaje in želje.

Dopisa pa vendarle ne morem končati brez male opazke. Nekateri nezadovoljneži so taki in zahtevajo, da naj jim eden poslanec doseže vse in spolni vse njih želje; po drugi strani pa ga obirajo, črnijo pred ljudstvom in mu s tem spodkupavajo veljavo tudi drugod. Meni se pa zdi, da bi bilo veliko bolje in nam veliko koristnejše, ko bi volilci sami svojega poslanca popirali, naznanjali mu svoje želje ali pismeno ali ustmeno; on pa naj bi se na izražene mu želje oziral, po moči podpiral in njegova beseda bi imela potem pri vladi in tudi v zboru večjo moč in veljavo. O priliki kaj drugega.

I.

Z dežele, meseca januarja 1890.

Dobro upanje imamo, da dobimo versko šolo; e ne-sreča! spodletelo mi je pero, hočem reči, neversko šolo. Da mo pa ne boste začudeno gledali na te besede, hočem povedati, kako je to razumeti. Po deželi semtertja, kjer ni bilo še nikakor mogoče postaviti svetnega učitelja, da bi tako korak za korakom ločili cerkev od šole, uče duhovni kot za silo-učitelji v šoli; to se trpi, ker drugače ni mogoče. Da bi pa odšli strahu vereke šole, temu „Hannibal ante portas“, se z veseljem poslužijo priložnosti, vzeti duhovno šolo in dati jo spretejšim rokam, še ne 20

let staremu, svetnemu učitelju. Toda nobena reč ni brez ovir, tudi vojska za šolo je težavna, na edni kakor na drugi strani. Čigava bo? vpraša eden kakor drugi. Je vže križ, svetnih učiteljev le manjkuje, tudi druge težave so, n. pr. denarne; ljudstvo tudi še rajše vidi, da ima „gospod“ šolo v rokah, kakor šolmešter. Bistroumna glavica si ve pomagati. Naložimo davek, misli si, gospodu učitelju „za silo“, in ker mu ne moremo drugači do živoga, — ima namreč 600 gl. gotove kongruie — 30 gl. pa ne vemo kje dobiti, da bi spravili postavnih 630 gl. na dan in še kakšen goldinar čez in mu tako naložili dohodninski davek. Pridrušimo šolsko nagrado 100. gl. k postavni kongruji 600 gl., in imamo — živela matematika! pošteni 700 gl. plačila — e pur si muove — imamo, ga, naložimo mu od 700 gl. dohodninski davek in priložimo še rodovitne občinske, cestno, ne pozabimo šolske, deželne, — in kako se jim že pravi — doklade, pa ima gospod „za silo“ učitelj pošteni 30 gl. dohodninskega davka na leto. Dobro smo jo zadeli, „zwei Fliegen mit einem Schlag“! Naložili smo mu davek in gospod bo prisiljen šoli dati slóvo. Po programu. Ros, to je iznajdba sedanjih dni! Do zdaj še nismo slišali, da bi šolsko nagrado, ali kakor ji pravijo bolj po gospodsko, remuneracijo, davku podvrgli, ker to pomeni kakor dar. Ne mislite pa, da je ta remuneracija „gratis data“, krvavo je zaslužena, po terminologiji bi rekeli, „onerozna“ je in na podlagi teh lastnosti ni predmet davka. Mislija tako, Tominska gosposka misli pa drugače. Če pa ne verujete, rekuriraj, in se boš prepričal resnice, če si bil srečen, priti v število takih izvoljenih. Ta je pa še najlepša, na pritožbo proti plačilnemu nalogu boš dobil še toložen odgovor: „ein weiterer Rekurs ist nicht mehr zulässig.“ Plati i štiti. Capito. Takih sročnih je bilo do sedaj, kolikor znano, pet gospodov učiteljev „za silo“, drugi pridejo še le na vrsto in bodo nekateri še bolj obdarovani, ker imajo več nagrado. To je lepo noveletno vezilo! Kaj je narediti? Do zdaj obdarovani so dali šoli slavo. Po moji zdravi pameti ne vem drugega, če ve kdo boljše, naj pa pove. Šolska oblast je precej tudi z veliko radostjo krajnemu šolskemu svetu v vasi B..., kjer je tak gospod za novo leto nove sorte šolske nagrade dobil in zaradi tega šoli se odpovedal, vzkazala novo šolsko sobo preskrbeti, ker bodo dali novega učitelja. Quod erat demonstrandum.

Domišljali so si gospodje z novo kongrujo Bog vedi kakšnih dobrot; z desnico dati in z levico vzeti*) to je nova era napredka in svobode. O svojem času so nekateri preroki zlato prihodnost napovedovali na Tominskem, pogledite zdaj, paculo prophetat! Ker pa, mislim vsaj, ni samo na Tominskem toleta dežela „eucagna“, ampak tudi drugod, se imajo gospodje učitelji „za silo“ nadejati enakega napredka, bi bilo dobro posvetovati se, kaj v tej zaletvi storiti, da bi soglasno postopali, ker posamezni je le glas vpijočega v puščavi. Mislim, da ta reč je vendar premaleka vredna in v veliko zadoščanje bi mi bilo, da bi le toliko dosegel, da bi se zdramila pametnejša glava, katera bi za voz in prid ponerečenim rešila. Naši gospodje poslanci se kaj radi bahajo, duhovščina je na naši strani. Prosim, pokažite gospodje naši zastopniki, ali ste vi na naši strani? Hic Rhodus, hic salta. Gospodje volite, zapomnite si to za prihodnje leto, ko se bo de pisvalo 1891!!

*) Ali prav za prav dati z levico in vzeti z desnico, ker levica je pritiskala na to, da bi se duhovnom plača povišala. Desnica, tako znano konservativno ministerstvo, se pa prizadeva plačo krčiti. Pod liberalnim ministerstvom so bili „Strumarjevi grobi“, zdaj še tob ni. — Poznejša opaska dopisnikov.

Politični razgled.

Po skljujeni sprava Pemske sešel se je spet državni zbor. Prvo sejo je imel v ponedeljek; na dnevnem redu so bile stvari manjšega pomena in vse je šlo gladko izpod rok, ker brzokone je mir, katerega so Čehi in Nemci s porazumljenjem vlade sklenili le za pemske kronovino, vplival za enkrat tudi na državne poslance iz drugih dežel. Le pri dveh točkah dnevnega reda se je bila vnela mala razprava, in sicer pri predlogu posl. Slavika in pri onem, katerega je stavil v imenu kazenskega odseka posl. Hren. Prvi predlog meri na to, da naj se sklene postava, vsled katere bi lahko vsak posestnik proti primerni odškodnini od svojega soseda zahteval, da si sme po njegovem zemljiščinem posestvu napraviti pot za silo, ako brez take poti sploh ne more redno obdelovati svojega zemljiščinega posestva, ali pa tudi v tem slučaju, ko bi si lahko napravil drugo pot do svojega zemljišča, ali ko bi stroški za zgradbo

take poti ne bili v nobeni primeri z dohodki, katere mu donaja zemljišče njegovo. V resnici nahajajo se taka zemljišča, do katerih ne pelje nobena prava pot in s katerih tedaj tudi ni mogoče spraviti pridelkov na dom. Tudi nam je poznan tak slučaj; sosed je začel hoditi, da bi prišel do svojega zemljišča ali travnika, po senožeji svojega soseda, ker druga pot do travnika ni peljala, a vnela se je na to mej sosedu velikanska in dolga pravda, katera je odnega izmed njih spravila na boben. Posl. Hren pa je poročal o prošnji nekoga Kresnika, da bi se mu dala iz drž. zaloge primerna odškodnina, ker je bil po nedolžnem obsojen in v ječo zaprt. Peticija se je odstopila justičnemu ministerstvu z nalogo, da se po moči na njo ozira. Koj v prvi seji je tudi naučni minister predložil postavno novelo k postavi o duhovenski kongruji od 19. aprila 1885. Vsled tega novega postavnega načrta bi se imela postava o kongruji v toliko spremeniti, da se dušnim pastirjem, ki opravljajo pastirsko službo pri kaki cerkvi zunaj župnije ali fare, zviša letna plača za 100 gl. t. j. da bode njihova letna plača od 1. julija t. l. naprej znašala ne več, kakor do zdaj, 300, ampak 400 gl. Mej te dušne pastirje všteva ta najnovejša novela nesamostalne kurate in ekspozite, in kakor se vidi, tudi vikarije goriške nadškofije. Kako more ministerstvo, še predno je rešilo rekurze goriških vikarijev, v katerih ti povdarjajo in zagovarjajo svojo samostalnost v smislu postave od 19. aprila 1885, prav iste vikarije vže prištevati nesamostalnim dušnim pastirjem, nam je prava vganjka; pravilno bi bilo in je tudi, da ministerstvo prej reši rekurze, ker proti ministerskemu odloku je vendar še kaka druga pot odprta in mogoč še kak rekurz, in sicer ali do vpravnega ali pa državnega sodišča, ker potem bomo še le na čistem in vedeli, ali postava o kongruji prizna dvojno vrsto samostalnih dušnih pastirjev ali ne. Ali če na vse zadnje tudi pri tem ostane, so gotovo rekurzi naših vikarijev mnogo pripomogli k tej spremenitvi postave.

Ogrski drž. zbor še vedno razpravlja proračun za l. 1890, in pri teh obravnavah se slišijo čudne reči. Med drugim je prišel razgovor tudi na dobro znane razgrede, ki se godé pri ogrskih volitvah. Na mnogovrstna vprašanja o tej zadevi, kako bi se dali taki razgredi v prihodnje zaprečiti, je odgovoril justični minister, da hoče predložiti še v tem zasedanji postavní načrt, vsled katerega ne bode več državni zbor potrtil ali ovrgel volitve poslanca, proti kateri bi bile došle kake pritožbe, ampak posebna kraljevska kurija; in ko bi kak kandidat ali kedo drug v njegovem imenu zakrivil kak razgred, bi obadva zgubila za ta čas aktivno in pasivno volilno pravico; tisti volilni okraji pa, v katerih bi se taki razgredi ponavljali, bi za nekaj časa sploh zgubili pravico voliti svojega poslanca. Take postave bi bile še marsikje na svojem mestu, posebno pa tam, kjer za časa volitev strast presega vse meje in nekateri hujšakči zlorabijo, podpihujejo in dražijo z lažmi in obrekovanjem nedolžno ljudstvo.

Na Francoskem sedanje ministerstvo hodi svoje stare proti; župnikom, ki so se potegovali in glasovali za konservativne poslance, iz ničevnih vzrokov vstavlja plače; gotovo misli ono s tem pokriti državni primanjkljeje od lanskega leta, ki znaša nič manj kot 22 milijonov. Ni tedaj čuda, če hočejo še celo nekateri republikanci postati konservativci in se polagoma približujejo monarhistom.

Nad balkanskim polotokom se spet zbirajo oblaki, ki napovedujejo blisk in grom, vojsko in krvavi boj, ker vse tamkajšnje države delajo velike vojaške priprave. Na novo se oborožuje Srbija, Bolgarija dela proti ruskim vgovorom dolgove, Grška zbira svoje vojake, Turčija ne miruje, Črnogorski knez pošilja svoje ministre v Beligrad i. t. d.; vse te okoliščine več ali manj spričujejo, da na Balkanu še vedno vre in da se je bati na spomlad spet kakega

prevrata in vstanka proti dosedaj obstoječim političnim razmeram.

Domače in razne vesti.

Odlikovanja. Adolf Mosettig, predsednik deželne sodnije v Trstu je prejel od presvitlega cesarja viteški križ Leopoldovega reda, podpredsednik iste sodnije, Jožef Zencovich, pa je v dobri naglovi in značaj dvornega svetovavca. Obadva odlikovana gospoda sta pred leti službovala pri okrožni sodnji goriški.

Trgovinski minister je potrdil izvolitev gospoda barona Eugena Ritterja predsednikom, in gospoda Ludovika Mighetija podpredsednikom tukajšnje trgovinske zbornice.

Letočni vojaški nabor za pokneženo gorijo Goriško vrši se bode v posameznih nabornih okrajih takole: V Ajdovščini 3, 4, 5 marca; V Gorici (za mesto) 7, 8, marca; za okolico Goriško 10, 11, 12, 13, 14, 15 marca; v Cervignanu 24, 25, 26 aprila; v Trzinu 28 in 29 apr.; v Kanalu 24, 26, 27 marca; v Boven 29 marca; v Sežani 14 in 15 aprila; v Komnu 17, 18 apr.; v Cirknem 8 apr.; v Gradišči 17 in 18 marca; v Korminu 20, 21, 22 marca; v Tominu 31 marca.

Ogenj je pokončal v noči 31 januarja v Ležešah pri Divači dve hiši in mnogo hlevov. Kmetje so bili zavarovani, ali škodo trpe vendar veliko, ker je požar mnogo krme vničil.

V Figaroli in Valmovrazi v goriški Furlaniji nadloguje ljudi davica (difteritja). Jako mnogo jih leži; vmrl pa ni še nobeden.

V Trstu se je začela proiskava proti Rasovidu, bivšemu sedmoletcu na mestnem gimnaziju, proti De Franceschiju in kupčijekemu agentu Clementiniju. Našli so pri njih petarde, ki so delale laško leto v Trstu mnogo strahu. Obravnava je tajna. Neki Zoppi Viktor, ki ga je bila policija vže zaprla, a radi pomanjkanja dokazov izpustila, je všel v Italijo, odkoder je policiji pisal, da je on vsa kriv in da so vsi drugi nedolžni.

Italijanski škofje, katerih je 239, izdali so skupni pastirski list proti italijanski vladi radi ropu dobrotelinih zavodov. „Katoliška Dalmačija“ pravi: „Spis udarit će novu eru v novijem životu crkve v Italiji.“

Koliko je vladarjev. Zemlja ima 1.300.000.000 prebivavcev, katere vlada 11 cesarjev, 25 kraljev, 53 knezov, 17 sultanov, 12 kanov, 6 velikih knezov, 1 iman, 1 namestni kralj, 1 nizam, 1 bej in 29 predsednikov poleg načelnikov nevštetih divjih rodov. Uč. Tov.

Naučni minister Gauč vzkazuje s svojim novim odlokom, da bode s šolskim letom 1890/91 „mittelhochdeutsch“ obligaten predmet na gimnazijah z nemškimi učnim jezikom. Mogoče oseeči g. minister tudi gimnazije na Slovenskem s svojim vzkazom. G. minister! nam ni prav nič do Vašega „mittelhochdeutsch“ sej imamo dovolj „neuhochdeutsch“ ali to Vas prosimo, da nas vsaj oseečite enkrat s kako slovensko gimnazijo, za katero vže prosimo leta in leta!

† **Vmril je** 3. t. m. ob 10 uri dop. v Starem Trgu pri Slovenjem Gradci Davorin Trstenjak, učnjak in pisatelj. Rodil se je l. 1817, 8 nov. v Kraljevoih pri sv. Juriji na Ščavnici. Leta 1844 je bil v mašnika posvečen, 4. sept. 1887 je obhajal svojo sedemdesetletnico. Raziskaval je starinosti in dokazoval, da so stanovali še pred Kristusovim rojstvom Slovani mej adrijskim morjem in Karpatskimi gorami. Bil je večleten odbornik Matice slovenske, od leta 1878 njen častni član. Slovenci smo izgubili v njem blag značaj, moža, vnetega za vero in Slavjanstvo. N. v. m. p.

Za nedeljo so sklicala županstva Logaškega okraja shod, da se naprosi vlada, naj nemudoma izgradi železnico Logatec-Ajdovščina-Gorica.

Pretekli teden je bilo na ljubljanski postaji jako mnogo možkih, ženskih in otrok, da se popeljejo čez Genovo v Ameriko. Ženske in otroci so plakali, moške pa vriskali. Vboštvo jih poganja v tuje dežele.

Zakaj toliko prsnih bolezní? Nek zdravnik je sprovidel, da nas po zumi večkrat pri boló zlasti zato, ker smo na hrbtnu slabše oblečeni, kakor spred na prsih. To pa radi tega, ker niso telovniki povsod jednako debeli; zadej devajo krojači navadno le tenko podlago. (fodro). Razun tega segajo pluča na hrbtnu daleč ven, mej tem ko spredaj ne. Tudi jih varuje spredaj tolišča. Ker ni po celih prsih enake toplote, zato večkrat kašljamo. Nekateri gospodje so začeli nositi telovnike, ki so zadržajo tako debeli, ko spredaj. Pravijo, da se jako dobro počutijo in da jim zato ne škoduje noben mraz. Poskusiti ni težko.

V Novem Jorku v severni Ameriki priredé l. 1892 svetovno razstavo v spomin 400letnice odkritja Amerike. Za razstavo mislijo napraviti stolp, kateri bo daleč nadkriljeval Eiffelov stolp v Parizu. Stolp bo visok 780 metrov, v prvem nadstropju bo prostora za 300.000 ljudi, vse delo pa bo stalo okolu 50 mil. frankov.

Novi knjige. Temeljni nauk o knji govodstvu (I. Jednostavno kajigovodstvo) Spisal dr. Tomaž Romih, učitelj mečanske šole na Krškem 1890.

Knjiga je res uporabna, ter jo občinstvu gorko priporočamo: Novomesto. J. Krajec.

Organizovanje vojske cesarskim in krajskim vojakom v poduk, v vprašanjih in odgovorih slovenske in nemške spisal Andr. Komel pl. Sočeban, major v pokoji. Spet čna mnogih kajžic, kakeršnih je spisal vsa naš rojak. Priporočamo kajžico vsem, ki se bodo podučili o stanju cesarske vojske, ter o raznih njezih oddelkih in vrstah.

Z Dunaja dobili smo sledečo dopisnico: Veleučeni g. doktor! Čitali smo v sadaji "Soči", da je Rojže zspert — bode li radi tega zgubil deželno-zborni mandat? Uljudno prosimo v prihodnji "Soči" odgovora. Z odličnim spoštovanjem: L. Batič, pravnik; Dvigan, pravnik; Vodopivec, pravnik; Hovanaki, pravnik; Lokar pravnik i častnik. Dunaj 29.11 1890.

Meseca decembra 1889 so sneli v Trstu 1965 volov, 245 krav, 2083 telet, 213 ovnov, 601 jaskov, 1939 prašičev, in 44 konjev; vsuga skupaj 7090 živali. Velik želedeci mora imeti Trst.

Za pust. To dai je dobilo vredništvo našega lista iz Lipitje pismo z naslovom: „Herra Soca Zuckerbäcker, Görz“.

„Slovenec“ v Ljubljani je posvetil celo vrsto vodnih člankov v pojasnilo nekaterih stavkov, katere smo pisali v 2. št. letošnje „Soče“ v članku z naslovom: „Komo imeli mir v Avstriji?“ Povdarjali smo tu, da bi morala vlada, kjer skupaj biva dvoje ali več narodnosti, zabraniti vsako okrentativno, izzivajočo narodno slavnost. Nsm se zdi to tako naravno, da res ne moremo razumeti, kako se je mogel „Slovenec“ o tem spotikati. Izzivanje je nekorrektno, ono draži narod proti narodu, kali mir. Čemu nam je tedej „Slovenec“ zameril? Saj piše tudi sam, „da obsoja narodno prenapetost“. Tudi bi ne smel „Slovenec“ naših stavkov, ki so pisani s posebnim ozirom na naše ože domače, goriske razmere, prenašati na razmere pe drugih slovenskih pokrajinah.

Ravno tako nam ne more odpustiti „Slovenec“, ker smo pisali, da bi morala vlada razpustiti društva, katerih znak je narodna pretiranost. Vkljub pojasnilu, ki namga je o tem dal „Slovenec“, ne moremo še zdaj drugače misliti. Naj se nam ne zameri. Razpravljali smo v omenjenem članku vprašanje, kako bi se dal ohraniti mir mej avstrijskimi narodi. Po našem prepričanju ni temu miru nič nevarniše, za Avstrijo samo nič pogubniše, kaker narodnostna pretiranost in izključljivost. „Slovenec“ našega razna društva slovenska, celo družbo sv. Cirila in Metoda, Matico, slednjič — družbo sv. Mohora, ter nsa vpraša, ali goje tudi ta društva ideje absolutne narodnosti, ideje veleizdajske? Kdo je pa tem društvom kaj očital? Zakaj vendar podtikati nam, česar niti pisali nismo, niti mislili? „Slovenec“ se je ta pot nekoliko prenalil.

Kar se še posebe tiče telovadnih društev, slovenskega Sokola nismo imenovali. Češkega seveda smo sumničili in ga sumničimo še, ne sicer radi tega, da je lani napravil izlet na francosko razstavo, ampak zato, ker se je bratil s francoskimi masoni, zaradi njegovih nelojalnih izjav na francoskem. „Slovenec“ sam je nedavno prinesel dopis iz Prage, kjer se staroste čeških Sokolcev izrečno dolžijo framasonstva. Le počasi pa trezno! Saj se morda „Slovenec“ še spominja, kako je proslavljajl češke Sokole, ko so prišli na Kranjsko. Pripeľjal jih je Podlipny — in ta je po spričevanju istega „Slovenca“ — framason. Zatorej le ne prenalajte se! O slovenskih Sokolih ne rečemo ne dobrega ne slabega. Vender bo vedel „Slovenec“, kako je še lansko poletje obdelaval, kaj očital starosti Ljubljanskih Sokolcev — Hribarju... Mogoče, da se je v Ljubljani v šestih mesecih vse radikalno pokristijanoilo? A mi nismo tako lehkoverni...

Vsekaker „Slovenec“ ni prav ravnal, da je naše besede vzel le na slabo stran, in je v njih našel nevarnost za slovensko narodnost. Menimo, da pri razmerah kakeršne so zdaj na Slovenakem, je s tem težko vslužil katoliški stvari.

Ne bojte se: dr. Mahnič ne bo izdajal slovenske domovine niti slovenske narodnosti, dokler odločno, nevstrašno brani katoliško vero. Da pa ima o družtvih, kakeršna so sokolska, drugačno mnenje kaker kdo drug, zaradi tega nima nihče pravice ga sumničiti. — Morda bo prihodnost pokazala, kdo je imel prav.

„Slovenec“ piše: „Kaj ima mlajša slovenska duhovščina opraviti z osim člankom v „Soči“? Ali ste ie jednega duhovnika slišali, ki bi bil odobravajl oni članek?“ S temi besedami izobčuje „Slovenec“ dr. Mahniča izmej vse slovenske duhovščine ter ga izpostavlja pred slovensko občinstvo kot političkega posebnca. Tedej res li deli „Slovenec“ sumajo „St. Naroda“, da dr. Mahnič kliče vlado na pomoč zoper narodna društva, in celo taka, kaker je družba sv. Cirila in Metoda, družba sv. Mohora?!

Mi pa smo slišali slovenskega duhovnika, ne enega, ampak več njih, ki so odobravalii oni članek, ki pa seveda me niso podtikali smieli in tečenj, katere je zasledil v njem „Slovenec“. Prosimo, ne ogrevajte se prevč za „Kompromis“ z liberalci, kompromis, po katerom bo tudi „Slovenca“ — naj nam verjame — v kratkem bolela glava.

Občinsko gospodarstvo.

Občinske volitve v Kojčedanski županiji so pred durmi; kdor pozna nšo razmoro, se torej ne bo čudil, da vre vže prav živa agitacija. Mej agitacijskimi sredstvi tadi letos ni zadnje — sumničenje, obrokovanje. Mej drugim se raznaša vest po širni županiji, da tiči možje, kateri so bili iz početka sedanje dobe prevzeli skrb, obelodanijo nemarno in nepoštenu gospodarstvo poprejšnje dobe in da z natančno rešitvijo računov bivšega župana, obvarujejo občino preteče zgube in škode, ne samo niso nič storili, ampak so se dali celo tako ali tako zaslepiti, da so celo stvar pod roko pomečkali in da je vse skupaj zamrló — brez vsuga vspeha v veliko škodo županiji in dosledno v korist in veselje računodavca.

Kako malo resnice je na tej zlobno razneseni govorici, — pojasniti hočemo v obrambo svoje časti v naslednjih vrstah:

Občinsko starestinstvo je v seji dne 16. februarja 1886 sklenilo, u se imajo vsi računii bivšega župana g. Andreja Žnidarčič-a, začeti od leta 1880 naprej, pregledati in je to nalogo izročilo posebnemu odseku, sestavljenemu iz gg. dr. Jakopič-a, Fr. Kumar-ja in mene.

Naloga ni bila lahka, kajti županija je občirna in gospodarstvo razkosano po katastrih in oddelkih, zraven tega pa računovodstvo v tolikem neredu, da si nerednišega skoro misliti ni mogoče.

Vender pa se je odseku po zamudnem, trda-polnem delu posrečilo, da je na podlagi vestne preiskave sestavil občirno poročilo o nerednostih in glavnih pomotah nahajajočih se v omenjenih računih. Pa ne samo pomote in nerednosti so bile razkazane v tem poročilu, ampak tudi taka dejanja in opuščenja, katera je občinsko starestinstvo v seji dne 15. junija 1888 smatralo kot taka, o kojih gre soliti kazenskemu sodniku. Zato je sklenilo v isti seji, da so ima proti bivšemu županu g. Antonu Žnidarčič-u podati kazenska zatožba zaradi zločina nezvestobe in goljušnje.

Ta zatožba se je naslanjala na odsekovo poročilo, iz katerega hočemo tu posneti glavniše točke.

Vsi računii so zelo pomanjkljivo dokumentovani in v njih in v denarničnih dnevnikih je vse polno, vmes tudi prav sumljivih popravkov, o katerih se ne more vedeti, ali so bili narejeni, prede je starestinstvo rešilo račune, ali pozneje. Mnogim v računih razkazanimi dohodkom, posebno pa tistim dokladam k izravnim davkom, katere je župan sam pobiral, manjka zanesljive podlage, da bi se moglo dogupati, koliko je bilo predpisane, koliko se je potirjalo in koliko znašajo zastanki. Tako razkazujejo nekateri računii zna menite zneske na zastankih takih v lastnem delokrogu potirjanij doklad, ki pa niso preneseni v račune naslednjih let in so se za občino popolnoma pozgubili, ker ni individualnih razkazov, na podlagi katerih bi se ti zastanki lahko potirjali.

Bolj očitno pa so pomanjkljivosti pri tistih dokladah, katere je pobiral c. kr. davkarski vrad. Dotičnih dohodkov je izpuščenih v računih za l. 1880-1883 pri tisoč goldinarjev.

Leta 1884 pa, ko smo se posestniki pri dežel-nem odboru pritoževali zaradi nerednosti v občinskem gospodarstvu in je računovodavec vedel, da pride komisija pregledavat njegove račune, sprejel je še le vže davno potirjane znesko v svoje račune poravnaviši s tem storjeno krivico.

Koliko vrednosti imajo njegovi denarnični dnevniki, naj razjasnijo naslednji izgledi.

C. kr. davkarski vrad je izplačal leta 1883 doklad za kat. občino Kozano:

Due 29/7 - 45 gl. v den. dnevnik pa je vpisanih 41 gl.	
„ 29/8 - 46 „ „ „ „ „ 40 „	
„ 27/9 - 15 „ „ „ „ „ 10 „	
„ 25/10 - 75 „ „ „ „ „ 50 „	
„ 26/11-107 „ „ „ „ „ 25 „	
Skupaj 288 gl.	166 gl.

Če ne primerjata ta dva zneska, vidi se, da je računodalec zatajil 122 gl. poterjanij doklad.

V denarničnem dnevniku Vipolčke občine za isto leto ponavlja se čisto enak nedostatek. Tam znaša nevskrižnost med potirjanimi in v dnevnik vpisanimi dokladami nad 90 gl. v škodo občini.

Res je, kaker vže omenjeno, da je g. Žnidarčič te krivice toku leta 1884 poravnajl. Pa da ne bi se bil nikdo oglasil s pritožbami in da ne bi bil deželni odbor odredil preiskave? Kaj potem? Krivica bi bila ostala krivica in davkoplačevalci bi jo bili morali pretrpeti v polni meri. Da je temu tako, prepričal sem se te dni. Zaslodovaje neko pomanjkljivost v računih, katere smo imeli v preiskavi, zašil sem tudi v račune poprejšnjij let, to je v one za l. 1878 in 1879. In kaj sem našel?

Račun Šmartinske občine za leto 1878. kaže koncem leta denarničnega ostanka . . . f. 242:09 V račun za l. 1879 pa je prenesenih samo „ 232:09

torej premalo f. 10 gl.

Račun Gunjaškega oddelka za isto leto kaže koncem leta ostanka . . . f. 115:94 1/2 v račun naslednjega leta pa je sprejel g. računodalec samo . . . f. 105:94 1/2

tedej premalo 10 gl.

in tako je prenesel še pri drugih občinah premalo gotovine iz enega računa v drugi, in sicer pri Višnjevku 10 gl. pri Kozani 4, pri Krasnem 10 gl. 29 kr., pri Brestju pa je v prenosu premanjkljeja oškodoval občino za 12 gl. 95 kr. — tako da so vse imenovane občine — po krivici sicer — vendar skupaj oškodovane za 57 gl. 24 kr.

Kako da niso teh pomot zapazili takratni pregledovalci računov, in kako da jih ni zapazila kompetentna viša oblast — tegu sicer prav ne razumem — a gotovo je; da je storjena krivica do zdaj ostala krivica.

In nekaj enacegi se ponavlja tedi v poznejšij računih:

Račun Šmartinskega oddelka za leto 1880 razkazuje v denarnici ostale gotovine . 250f. 01 kr. V račun za leto 1881 pa je preneseno samo 180:01

torej premalo 70 gl.

(Konec prihod.)

ZAHVALA.

Podpisani izrekajo vsem prijateljem in znan-cem presrečno zahvalo za sočutje in prijaznost, katero so skazali mej boleznijo, o pogrebu in osmi dan po rajnkem v. č. g.

FRANCU LEBANU,

župniku v Šmarijah. Posebno še ze zahvaljujejo čč. gg. dekanu Harmelju, V. Štubeljnu, in Al. Bratini, kaker vsej drugi častiti duhovščini, ki se je vdeležila pogreba. Hvala tudi bl. g. učitelju Kavsu za petje, katero je preskrbel pri pogrebu.

Žalujoči sorodniki.

Sadna drevesca

hruške, jabolka, marelice, breskve in češnje najplemenitišij vrst **prodaja** po velikosti drevesca po 15 do 45 novcev **Josip Stiegler** oskrbnik v Št. Petru pri Gorici.

Št. 863.

Razpis učiteljske službe.

V tem okraju se s tem razpisuje mesto naučitelja — voditelja dvorazrednice v Volčah.

Prosilci morajo biti sposobni učiti tudi verstvo. Dohodki so III. plačilne vrste s stanovanjem; le prosilci tega okraja, ako so zdaj v I. ali II. plačilni vrsti, ostanejo pri podelitvi te službe v sedanji plačilni vrsti.

Prošnje s postavnimi spričevali naj se vložje pri podpisaniem v dobi 6 tednov po razglašenju v časniku „Osservatore Triestino“ po predstavljenij oblastnijah.

C. k. okrajni šolski svet v Tominu dne 18. januarja 1890.

Pr.osednik:

MARENZ I.